

**АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ПІВДЕННО-ЗАХІДНЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ**

**РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ**

24 травня 2024 року

Хмельницький

№ 72/43-р/к

Справа № 72/39-24

Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу

В період з січня 2023 року по травень 2024 року Збараське міське комунальне підприємство по благоустрою «Добробут» займало монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг в частині копання могил на території населених пунктів Збараської міської територіальної громади в межах кладовищ, що перебувають у нього на обслуговуванні з часткою 100 %, оскільки на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

Збараське міське комунальне підприємство по благоустрою «Добробут» встановило необґрунтовану вартість на послуги копання могил шляхом включення податку на додану вартість в розмірі 20% до складових вартості ритуальної послуги в частині копання могили, що суперечить вимогам чинного законодавства.

Вищенаведені дії Збараського міського комунального підприємства по благоустрою «Добробут» були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку ритуальних послуг в частині копання могил, оскільки, у цьому випадку споживачі мали б можливість обирати між кількома суб'єктами господарювання, які могли б надавати цю послугу за прийнятними умовами, і у разі вчинення підприємством неправомірних дій, які ущемляють інтереси споживачів, обрали б іншого надавача послуги.

За результатами розгляду справи № 72/39-24 такі дії Збараського міського комунального підприємства по благоустрою «Добробут» визнано зловживанням монопольним становищем на ринку ритуальних послуг в частині копання, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку (частина перша статті 13, пункт 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).

На Збараське міське комунальне підприємство по благоустрою «Добробут» накладено штраф у розмірі 68 000 (шістдесят вісім тисяч) гривень.

Адміністративна колегія Південно-західного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи № 72/39-24 про порушення Збараським міським комунальним підприємством по благоустрою «Добробут» законодавства про захист економічної конкуренції, що передбачене пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», та подання з попередніми висновками у справі №72/39-24 від 03.05.2024 № 72-03/88-п Відділу досліджень та розслідувань в Тернопільській області Південно-західного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України,

ВСТАНОВИЛА:**1. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ**

- (1) Південно-західним міжобласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) здійснено контроль за дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції Збараським міським комунальним підприємством по благоустрою «Добробут», яке здійснює діяльність на ринку ритуальних послуг.
- (2) Розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 5 квітня 2024 року № 72/47-рп/к (далі - Розпорядження) розпочато розгляд справи № 72/39-24 за ознаками вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції Збараським міським комунальним підприємством по благоустрою «Добробут», яке передбачене пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», а саме: зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг в частині копання могил у вигляді дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (3) Листом від 09.04.2024 №72-02/723 Відділення надіслало копію Розпорядження про початок розгляду справи Збараському міському комунальному підприємству по благоустрою «Добробут».
- (4) Листом від 07.05.2024 №72-02/845е Відділення надіслало Збараському міському комунальному підприємству по благоустрою «Добробут» копію подання з попередніми висновками від 03.05.2024 №72-03/88-п у справі № 72/39-24.
- (5) Збараське міське комунальне підприємство по благоустрою «Добробут» листом від 20.05.2024 №157 (вх. № 72-01/1222 від 21.05.2024) надало свої заперечення до подання з попередніми висновками від 03.05.2024 №72-03/88-п у справі № 72/39-24.

2. ВІДПОВІДАЧ

- (6) Відповідачем у справі є Збараське міське комунальне підприємство по благоустрою «Добробут» (далі – МКППОБ «Добробут», Підприємство), (*інформація, доступ до якої обмежено*).
- (7) Згідно з відомостями, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності МКППОБ «Добробут» є (*інформація, доступ до якої обмежено*).
- (8) Надання ритуальних послуг передбачено у Статуті МКППОБ «Добробут», затвердженому рішенням Збараської міської ради №VIII/7/68 від 09 квітня 2021 року.
- (9) МКППОБ «Добробут» є юридичною особою, веде самостійний баланс, має печатку з власною назвою, розрахунковий рахунок в банківській установі тощо.
- (10) Підприємство, надаючи ритуальні послуги на платній основі, здійснює господарську діяльність та у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

3. ВИЗНАЧЕННЯ МОНОПОЛЬНОГО (ДОМІНУЮЧОГО) СТАНОВИЩА

- (11) У відповідності до вимог Закону України «Про захист економічної конкуренції», Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року №49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за №317/6605 (далі - Методика), Відділенням проведено аналіз ринку ритуальних послуг в частині копання могил.

- (12) Відповідно до пункту 2.2 Методики при здійсненні даного дослідження використовуються ті етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, що відповідають фактичним обставинам.

3.1. Об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (13) Відповідно до пункту 3.1 Методики, об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

3.1.1. Суб'єкт господарювання

- (14) Згідно із пунктом 3.4 Методики, визначення складу групи суб'єктів господарювання здійснюється шляхом установлення переліку незалежних суб'єктів господарювання, до складу яких входить суб'єкт (суб'єкти) господарювання, що випускає(ють), постачає(ють), продає(ють), споживає(ють), використовує(ють) конкретний товар (продукцію, роботи, послуги).
- (15) Об'єктом аналізу є МКППОБ «Добробут» – суб'єкт господарювання, який надає ритуальні послуги в частині копання могил.

3.1.2. Конкретний товар (продукція, товари, послуги), який випускається, постачається, придбавається (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання

- (16) Об'єктом аналізу є ритуальні послуги в частині копання могил.

3.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище

3.2.1. Перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання

- (17) Відповідно до пункту 4.1. Методики, перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
- (18) Статтею 2 Закону України «Про поховання та похоронну справу» визначено, що ритуальні послуги - послуги, пов'язані з організацією поховання та облаштуванням місця поховання.
- (19) Відповідно до статті 12 Закону України «Про поховання та похоронну справу» особа, яка зобов'язалася поховати померлого, на підставі свідоцтва про смерть звертається згідно із статтею 8 цього Закону до сільського голови або ритуальної служби з приводу укладення відповідного договору-замовлення на організацію та проведення поховання. Ця особа має право вибирати виконавців послуг серед суб'єктів господарської діяльності, які уклали договори із сільським головою або ритуальною службою про надання цих послуг.
- (20) Виконавець може надавати ритуальні послуги, визначені необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг. Цей перелік затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства (абзац третій статті 12 Закону України «Про поховання та похоронну справу»).
- (21) Відповідно до Необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, затвердженого наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 19.11.2003 № 193, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 № 1112/9711, до такого переліку послуг належать, зокрема і копання могили (викопування могили ручним або механізованим способом, опускання труни з тілом померлого в могилу, закопування могили, формування намогильного насипу та одноразове прибирання території біля могили).

- (22) Альтернативою поховання труни з тілом у могилу, а відповідно надання послуги копання могили, може бути кремація – спалювання труни із тілом померлого.
- (23) Враховуючи, що у Збараській міській територіальній громаді відсутній крематорій, а також те, що певна категорія громадян може мати релігійні переконання, пов'язані з неприпустимістю застосування кремації, послуги копання могил не є взаємозамінними з послугами кремації, оскільки суперечать їх сутності.
- (24) Ритуальні послуги в частині копання могил надаються Збараським МКППОБ «Добробут» на платній основі, як передбачено частиною другою статті 12 Закону України «Про поховання та похоронну справу», а отже є товаром, щодо якого визначається становище даного суб'єкта господарювання на ринку.

3.2.2. Перелік основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів)

- (25) Учасниками ринку ритуальних послуг в частині копання могил є:
- надавач (виконавець) послуги – суб'єкт господарювання, який надає ритуальні послуги в частині копання могил;
  - замовник послуги – виконавець волевиявлення померлого або особа, яка зобов'язалась поховати померлого.

3.3. Визначення товарних меж ринку

- (26) У пункті 1.3 Методики визначено, що:
- ринок товару (товарний ринок) – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція;
  - товарні межі ринку – товар (товарна група), сукупність схожих, однорідних предметів господарського обороту, в межах якої споживач за звичайних умов може перейти від споживання певного виду предметів господарського обороту до споживання іншого.
- (27) Відповідно до пункту 5.1 Методики, товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (28) Ритуальні послуги в частині копання могил не мають взаємозамінних товарів, оскільки відсутні товари, подібні за призначенням, умовами, споживчими властивостями тощо.
- (29) Товарними межами ринку є ритуальні послуги в частині копання могил.

3.4. Визначення територіальних (географічних) меж ринку.

- (30) Відповідно до пункту 6.1 розділу 6 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установаження мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (послуг) є неможливим або недоцільним.
- (31) Визначальним фактором при встановленні території надання ритуальної послуги копання могил є обрання замовниками (особою, яка зобов'язалась поховати померлого) місця поховання.
- (32) Характерною особливістю ринку ритуальних послуг в частині копання могил є наявність суб'єкта господарювання, який надає такі послуги та відведеної в установленому законом порядку земельної ділянки - кладовища.
- (33) За інформацією Збараської міської ради (лист від 13.02.2024 №96/01-13) на території Збараської міської територіальної громади діють 48 кладовищ у селах громади, які обслуговують жителі цих сіл та три кладовища в м. Збараж.
- (34) За інформацією Збараського МКППОБ «Добробут» (листи від 05.02.2024 №035 та від 12.02.2024 №048) Збараською міською радою йому на обслуговування передано:
- центральне кладовище (старий цвинтар) по вул. Грушевського, м. Збараж на утримання та обслуговування відповідно до рішення Збараської міської ради від

28.04.2005 року №1132 «Про передачу на баланс МКП по благоустрою «Добробут» частини виробничої бази, транспортних засобів та механізмів»;

- земельну ділянку під поховання за межами населеного пункту с. Залужжя (рішення Збараської міської ради від 09.05.2023 №VIII/22/51 «Про затвердження проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок в постійне користування МКППОБ «Добробут»);
  - земельну ділянку під поховання за межами населеного пункту с. Стриївка (рішення Збараської міської ради від 09.05.2023 №VIII/22/51 «Про затвердження проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок в постійне користування МКППОБ «Добробут»).
- (35) Листом від 13.02.2024 №96/01-13 Збараська міська рада також повідомила, що Збараське МКППОБ «Добробут» надає ритуальну послугу – копання могил ручним способом. Окрім цього повний спектр ритуальних послуг у громаді надає ФОП Костюк І.М. (агенція ритуальних послуг «Душа») та ФОП Крисовата І.Є.
- (36) ФОП Костюк І.М. (агенція ритуальних послуг «Душа») листом від 01.03.2024 №0103-01 та ФОП Крисовата І.Є. листом від 12.03.2024 б/н повідомили, що послуг копання могил на кладовищах населених пунктів Збараської міської територіальної громади не надають.
- (37) Таким чином Збараське МКППОБ «Добробут» є єдиним суб'єктом господарювання, який надає ритуальні послуги в частині копання могил на кладовищах, що розміщені в населених пунктах Збараської міської територіальної громади, які знаходяться в нього на обслуговуванні.
- (38) Поховання громадян, які проживали до настання смерті у Збараській міській територіальній громаді, здійснювати в інших місцях, які знаходяться на певній відстані від громади, є економічно недоцільним, оскільки переміщення з одного населеного пункту в інший, пов'язано з додатковими витратами коштів на транспортування, на постмортальні послуги (зокрема, бальзамування, зберігання тіла тощо) та витратами часу.
- (39) Отже, враховуючи наведене, територіальними (географічними) межами ринку ритуальних послуг в частині копання могил є територія населених пунктів Збараської міської територіальної громади, в межах якої розташовані кладовища, що перебувають на обслуговуванні у Збараського МКППОБ «Добробут».

3.5. Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку, – часові межі ринку

- (40) Відповідно до Методики, часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.
- (41) Вартість ритуальних послуг в частині копання могили затверджено наказом начальника МКППОБ «Добробут» 02.05.2022, проте, за інформацією наявною у Відділенні (лист МКППОБ «Добробут» від 15.12.2022 №473), Підприємство не надавало таких послуг у 2022 році, а почало надавати з січня 2023 року.
- (42) У межах Збараської міської територіальної громади Тернопільської області з січня 2023 року по травень 2024 року склад продавців (надавачів послуги) не змінювався, тобто, структура даного ринку є сталою.
- (43) Отже, часовими межами ринку ритуальних послуг в частині копання могил визначено період з січня 2023 року по травень 2024 року.

3.6. Визначення потенційних конкурентів

- (44) Відповідно до пункту 9.1 Методики, потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні

групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.

- (45) Згідно з частиною першою статті 10 Закону України «Про поховання та похорону службу» надання ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком, здійснюється ритуальними службами або за договором суб'єктами господарювання інших форм власності.
- (46) Слід зазначити, що у разі, коли послуги копання могил здійснюються силами родичів померлих, зокрема виконавцями, які не є суб'єктами господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», обсяги надання таких послуг не можуть бути враховані при визначенні загального обсягу ринку, а виконавці цих послуг не можуть бути потенційними конкурентами МКППОБ «Добробут».
- (47) Таким чином, потенційними конкурентами Підприємства на ринку ритуальних послуг в частині копання могил, можуть бути суб'єкти господарювання, які уклали договір із ритуальною службою чи сільським головою, як передбачено статтею 12 Закону України «Про поховання та похоронну справу» та мають відповідну матеріально-технічну базу, персонал, що володіє знаннями у сфері поховання.

3.7. Визначення бар'єрів для вступу на ринок

- (48) Відповідно до Методики, бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (49) Надання ритуальних послуг в частині копання могил може здійснюватися безпосередньо ритуальною службою або суб'єктами господарювання інших форм власності, які уклали договори з ритуальною службою або із сільським головою про надання цієї послуги.
- (50) Отже, бар'єрами вступу на ринок ритуальних послуг в частині копання могил є необхідність укладення договору про надання ритуальних послуг з ритуальною службою або сільським головою.

3.8. Установлення монопольного (домінуючого) становища

- (51) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» - суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.
- (52) Отже, в період з січня 2023 року по травень 2024 року Збаразьке МКППОБ «Добробут» займало монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг в частині копання могил на території населених пунктів Збаразької міської територіальної громади в межах кладовищ, що перебувають у нього на обслуговуванні з часткою 100 %, оскільки на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

4. ЗЛОВЖИВАННЯ МОНОПОЛЬНИМ (ДОМІНУЮЧИМ) СТАНОВИЩЕМ НА РИНКУ

4.1. Обставини дослідження

- (53) Організація надання ритуальних послуг в Україні врегульовано, зокрема:
- Законом України «Про поховання та похоронну справу» (далі - Закон),
  - наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 19.11.2003 № 193 «Про затвердження нормативно-правових актів щодо реалізації Закону України «Про поховання та похоронну справу», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1110/9709, яким затверджено:
    - Типове положення про ритуальну службу в Україні (далі – Типове положення);

- Необхідний мінімальний перелік окремих видів ритуальних послуг зареєстрований в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1111/9710 (далі – Необхідний мінімальний перелік послуг);
  - Необхідний мінімальний перелік вимог щодо порядку організації поховання і ритуального обслуговування населення, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1112/9711 (далі – Необхідний мінімальний перелік вимог);
  - Порядок утримання кладовищ та інших місць поховань, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1113/9712 (далі – Порядок);
- Єдиною методикою визначення вартості надання громадянам необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, реалізації предметів ритуальної належності, затвердженою наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 19.11.2003 № 194, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 18.03.2004 за № 338/8937 (далі – Єдина методика).
- (54) Відповідно до статті 12 Закону особа, яка зобов'язалася поховати померлого, на підставі свідоцтва про смерть звертається, згідно із статтею 8 цього Закону до сільського голови або ритуальної служби з приводу укладення відповідного договору-замовлення на організацію та проведення поховання. Ця особа має право вибирати виконавців послуг серед суб'єктів господарської діяльності, які уклали договори із сільським головою або ритуальною службою про надання цих послуг.
- (55) Ритуальні послуги надаються за плату згідно з договором-замовленням, крім випадків, передбачених законом (частина друга статті 12 Закону).
- (56) Відповідно до частини шостої статті 12 Закону, вартість послуг та предметів ритуальної належності визначається на принципах:
- доступності для кожного громадянина і рівності правових гарантій;
  - визначення економічної обґрунтованості, планово-розрахункової собівартості та рентабельності при затвердженні ціни;
  - відповідальності виконавчих органів сільських, селищних та міських рад та органів виконавчої влади за встановлені ними ціни;
  - відкритості, доступності та прозорості структури ціни;
  - оплати тільки тих послуг, що відповідають вимогам нормативно – правових актів.
- (57) До Необхідного мінімального переліку послуг включено наступні послуги:
- оформлення договору-замовлення на організацію та проведення поховання;
  - оформлення свідоцтва про поховання;
  - **копання могили** (викопування могили ручним або механізованим способом, опускання труни з тілом померлого в могилу, закопування могили, б формування намогильного насипу та одноразове прибирання території біля могили);
  - монтаж та демонтаж намогильної споруди при організації підпоховання в існуючу могилу;
  - кремація тіл померлих;
  - поховання та підпоховання урни з прахом померлих у колумбарну нішу, в існуючу могилу, у землю;
  - зберігання урн з прахом померлих у крематорії;
  - організація відправлення труни з тілом чи урни з прахом померлого за межі України; - запаювання оцинкованої труни;
  - замощення урни з прахом померлого в колумбарну нішу.
- (58) Механізм формування вартості та економічно обґрунтованих тарифів (цін) на ритуальні послуги, предмети ритуальної належності для суб'єктів господарювання різних форм власності, а також механізм розрахунку вартості надання громадянам необхідного

мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг визначає Єдина методика (глава 1 Єдиної методики).

- (59) Відповідно до пункт 2.1. глави 2 Єдиної методики визначено, що формування вартості послуг надання громадянам необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, реалізації предметів ритуальної належності здійснюється з урахуванням розрахунків обсягів надання ритуальних послуг та реалізації предметів ритуальної належності, планових витрат, визначених на підставі державних, галузевих нормативів витрат матеріалів, техніко-економічних розрахунків та кошторисів, ставок податків і зборів (обов'язкових платежів).
- (60) Пунктом 2.3. глави 2 Єдиної методики передбачено наступне:
- планування витрат здійснюється нормативним методом. Розмір витрат за кожною статтею визначається на підставі державних та галузевих нормативів, а також відповідно до прийнятих на підприємстві норм використання палива, електроенергії, матеріалів, норм та розцінок з оплати праці, нормативів витрат на управління і обслуговування виробництва та інших норм витрат;
  - при невідповідності державних або галузевих норм витрат матеріальних, трудових та фінансових ресурсів розрахунковим нормам, які відображають особливості діяльності окремого підприємства, використовуються розрахункові норми, які затверджуються наказом директора підприємства;
  - статті витрат, за якими неможливе їх об'єктивне нормування, плануються з урахуванням фактичних витрат за попередній рік, кошторисів цих витрат на плановий період або інших розрахунків;
  - до вартості ритуальних послуг та виготовлення предметів ритуальної належності включається плановий прибуток та податок на додану вартість, крім переліку послуг з поховання та постачання ритуальних товарів державними та комунальними службами, визначеного підпунктом 197.1.10 пункту 197.1 статті 197 розділу V Податкового кодексу України (2755-17), за винятком операцій з постачання послуг з поховання та кремації трупів тварин і пов'язаної з цим діяльності.
- (61) Підпунктом 197.1.10 пункту 197.1 статті 197 розділу V Податкового кодексу України визначено перелік операцій звільнених від оподаткування у сфері послуг з поховання та постачання ритуальних товарів державними та комунальними службами, до якого серед іншого входить, і послуга копання могили.
- (62) Отже, при розробленні калькуляції вартості послуг з копання могил, Підприємство повинно дотримуватись вимог Єдиної методики.
- (63) За інформацією Збараського МКППОБ «Добробут» (лист від 25.04.2024 №141) у 2023 році Підприємством надано 64 послуг копання могил на суму 105 490 грн., а у першому кварталі 2024 року – 29 послуг копання могил на суму 72 500 грн.
- (64) Також Підприємство надало копії наказів начальника Підприємства від 02.05.2022 року № 43-од «Про затвердження калькуляції на окремі ритуальні послуги (копання могил ручним способом)» (далі - Наказ 1) та від 01.01.2024 №006/2-од «Про затвердження калькуляції надання однієї послуги з копання могили ручним способом» (далі - Наказ 2).
- (65) Слід зазначити, що Підприємство не надавало послуг копання могил у 2022 році, а почало надавати з січня 2023 року (лист МКППОБ «Добробут» від 15.12.2022 №473).
- (66) Наказом 1 та Наказом 2 начальником Збараського МКППОБ «Добробут» затверджено «Калькуляцію надання однієї послуги з копання могили ручним способом». Інформацію надано в таблиці.

Таблиця

№п/п	Статті витрат	Сума (грн)	
		Наказ 1	Наказ 2
1	Витрати на оплату праці	982,41	1426,13
2	Відрахування ЄСВ 22%	216,13	313,75

3	Загально-виробничі витрати	37,53	115,76
4	Адміністративні витрати 3%	37,08	55,67
5	Всього собівартість	1273,15	1911,31
6	Рентабельність 8% (з 01.01.2024 9%):	101,85	172,02
	Податок на прибуток 18%	18,33	30,96
	Чистий прибуток	83,52	141,06
7	Вартість без ПДВ	1375,00	2083,33
8	ПДВ 20%	275,00	416,67
	Всього з ПДВ:	1650,00	2500,00

- (67) При аналізі статей витрат калькуляцій встановлено, що вартість послуги копання могили включає наступні статті витрат: «*витрати на оплату праці*», «*відрахування ЄСВ*», «*загально-виробничі витрати*», «*адміністративні витрати*», «*рентабельність*» та «*ПДВ*».
- (68) Відповідно до пункту 2.3 глави 2 Єдиної методики, до вартості ритуальних послуг та виготовлення предметів ритуальної належності передбачено включення планового прибутку та податку на додану вартість за винятком переліку послуг з поховання та постачання ритуальних товарів державними та комунальними службами, який визначено підпунктом 197.1.10 пункту 197.1 статті 197 Податкового кодексу України.
- (69) Даною статтею встановлено, що від оподаткування звільняються операції з постачання послуг з поховання, зокрема і послуги копання могили.
- (70) Таким чином, включення Збараським МКППОБ «Добробут» податку на додану вартість в розмірі 20% до складових вартості ритуальної послуги в частині копання могили, суперечить вимогам Єдиної методики.
- (71) Такі дії Підприємства призвели до завищення вартості послуги копання однієї могили на 275,00 грн у 2023 році та на 416,67 грн у першому кварталі 2024 року, а відтак до ущемлення інтересів споживачів, які змушені нести зайві витрати.
- (72) Станом на час складання подання з попередніми висновками у Справі порушення триває.

4.2. Антиконтурентні наслідки дій суб'єкта господарювання

- (73) Частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (74) Дії Збараського МКППОБ «Добробут», що полягають у встановленні необґрунтованої вартості на послуги копання могил, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, що призвело до ущемлення інтересів споживачів.

4.3. Неможливість вчинення Відповідачем таких дій за умов існування значної конкуренції на ринку

- (75) Ритуальні послуги в частині копання могил є важливими для споживачів Збараської територіальної громади та не можуть бути замінені жодними іншими послугами.
- (76) Збараське МКППОБ «Добробут» є єдиним суб'єктом господарювання, який надає ритуальні послуги в частині копання могил на кладовищах населених пунктів Збараської міської територіальної громади, які знаходяться в нього на обслуговуванні, а у споживачів відсутня можливість щодо отримання таких послуг у інших суб'єктів господарювання.
- (77) Встановлення МКППОБ «Добробут» необґрунтованої вартості на послуги копання могил стало можливим через відсутність значної конкуренції на ринку.
- (78) Така поведінка притаманна суб'єкту господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, споживачі послуг якого позбавлені альтернативного вибору іншого надавача послуг.
- (79) Вищенаведені дії Збараського МКППОБ «Добробут» були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку ритуальних послуг в частині копання могил,

оскільки, у цьому випадку споживачі мали б можливість обирати між кількома суб'єктами господарювання, які могли б надавати цю послугу за прийнятними умовами, і у разі вчинення Підприємством неправомірних дій, які ущемляють інтереси споживачів, обрали б іншого надавача послуги.

- (80) За умов наявності конкуренції, між учасниками зазначеного ринку відбувалося б змагання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, а Підприємство, щоб утримати споживача, уникало б створення умов, що можуть призвести до втрати споживача без достатніх на те підстав.

4.4. Загальні висновки щодо зловживання Відповідачем монопольним становищем

- (81) Враховуючи вищезазначене, дії Збараського МКППОБ «Добробут», яке в період з січня 2023 року по травень 2024 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг в частині копання могил на території населених пунктів Збараської міської територіальної громади в межах кладовищ, що перебувають у нього на обслуговуванні з часткою 100 %, які полягають у встановленні необґрунтованої вартості на послуги копання могил, що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку, є зловживанням монопольним становищем відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

5. Заперечення Відповідача та їх спростування

- (82) Листом від 07.05.2024 № 72-02/845є Збараському МКППОБ «Добробут» надіслано подання з попередніми висновками від 03.05.2024 №72-03/88-п у справі № 72/39-24.
- (83) Збараське МКППОБ «Добробут» (лист від 20.05.2024 №157, вх. № 72-01/1222 від 21.05.2024) надало свої заперечення до подання з попередніми висновками від 03.05.2024 №72-03/88-п у справі № 72/39-24.
- (84) У наданих запереченнях Підприємство повідомило, що з обставинами та аргументами викладеними в поданні з попередніми висновками від 03.05.2024 №72-03/88-п у справі № 72/39-24 погоджується частково.
- (85) Так, Збараське МКППОБ «Добробут» має певні заперечення щодо монопольного (домінуючого) становища на ринку ритуальних послуг в частині копання могил, оскільки на території Збараської міської територіальної громади є і інші суб'єкти господарювання, які надають повний спектр ритуальних послуг.
- (86) Наведене заперечення не може бути взято до уваги з огляду на те, що в ході розгляду справи, листом від 13.02.2024 №96/01-13 Збараська міська рада повідомила Відділення, що повний спектр ритуальних послуг у громаді надає ФОП Костюк І.М. (агенція ритуальних послуг «Душа») та ФОП Крисовата І. Є.
- (87) ФОП Костюк І.М. (агенція ритуальних послуг «Душа») листом від 01.03.2024 №0103-01 та ФОП Крисовата І.Є. листом від 12.03.2024 б/н повідомили, що послуг копання могил на кладовищах Збараської міської територіальної громади не надають.
- (88) Таким чином Збараське МКППОБ «Добробут» є єдиним суб'єктом господарювання, який надає ритуальні послуги в частині копання могил на кладовищах Збараської міської територіальної громади, які знаходяться в нього на обслуговуванні.
- (89) Крім того, МКППОБ «Добробут» у листі від 20.05.2024 №157 зазначило: *«що стосується включення податку на додану вартість в розмірі 20% до складових вартості ритуальної послуги з копання могили ручним способом - заперечень в комунального підприємства немає, так як дійсно при формуванні калькуляції до вартості вказаної ритуальної послуги було включено ПДВ – 20%, які комунальне підприємство перераховувало в державний бюджет».*

6. Остаточні висновки у справі

- (90) Таким чином, доказами, зібраними у справі, доведено висновок Відділення про те, що Збараське МКППОБ «Добробут», займаючи в період з січня 2023 року по травень 2024 року монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг в частині копання могил на території населених пунктів Збараської міської територіальної громади в межах кладовищ, що перебувають у нього на обслуговуванні, які полягають у встановленні необґрунтованої вартості на послуги копання могил, вчинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції, яке передбачене пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» а саме, зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг в частині копання могил, у вигляді дій, що призвели до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

6. Обґрунтування розрахунку розміру штрафу

- (91) Зловживання монопольним (домінуючим) становищем є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції (пункт 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).
- (92) Відповідно до абзацу другого частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за порушення, визначене пунктом 2 статті 50 цього Закону, накладається штраф у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.
- (93) Згідно з частиною шостою статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення про накладення штрафу у розмірі понад чотири тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян приймаються виключно Антимонопольним комітетом України як вищим колегіальним органом, адміністративною колегією Антимонопольного комітету України на їх засіданнях.
- (94) Механізм розрахунку розміру штрафу, передбаченого, зокрема, частиною другою статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», що накладається за порушення законодавства про захист економічної конкуренції (далі – порушення), визначено «Порядком визначення розміру штрафу, що накладається за порушення законодавства про захист економічної конкуренції», затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 14.12.2023 № 22-рп, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 25.01.2024 за № 123/41468 (далі – Порядок визначення розміру штрафу).
- (95) При розрахунку розміру штрафу враховано:
- розмір доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2023 рік;
  - розмір доходу пов'язаного з порушенням;
  - ступінь негативного впливу на інтереси споживачів;
  - факт припинення/не припинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
- (96) Відповідно до звіту форми 2 «Звіт про фінансові результати за 2023 рік», наданого Збараським МКППОБ «Добробут» (лист від 25.04.2024 №141), чистий дохід Підприємства від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2023 рік становить (*інформація, доступ до якої обмежено*).
- (97) За інформацією Збараського МКППОБ «Добробут» (лист від 25.04.2024 №141) за 2023 рік Підприємством надано ритуальних послуг в частині копання могил на суму – 105 490 грн, у першому кварталі 2024 року на суму -72 500 гривень. Отже, сума доходу пов'язаного з порушенням становить 177 990 гривень.

- (98) За результатами розгляду Справи встановлено, що дії Збараського МКППОБ «Добробут», щодо включення до вартості послуги копання могил зайвих витрат, призвели до ущемлення інтересів споживачів ритуальної послуги в частині копання могил, оскільки за отримання даної послуги вони були змушені сплачувати зайві кошти, а саме: у 2023 році 275,00 гривень, а у першому кварталі 2024 року – 416,67 гривень, за послугу копання однієї могили.
- (99) Станом на день прийняття рішення у Справі порушення не припинено.
- (100) Розрахунок розміру штрафу здійснено із врахуванням положень підпункту 1 пункту 4, підпункту 2 пункту 6 та пункту 12 розділу IV Порядку визначення розміру штрафу.
- (101) Таким чином, базовий розмір штрафу становить – *(інформація, доступ до якої обмежено)*.
- (102) Відділенням не встановлено обставин, що беруться до уваги під час визначення розміру штрафу та збільшують або зменшують розмір штрафу порівняно з базовим розміром штрафу.

Враховуючи вищевикладене, керуючись статтями 7, 14, Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48, 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 та 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року №32-р та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року № 291/5482, (зі змінами), пунктом 4 розділу VIII Порядку розгляду Антимонопольним комітетом України та його територіальними відділеннями заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (зі змінами), адміністративна колегія Відділення

ВИРІШИЛА:

1. Визнати, що в період з січня 2023 року по травень 2024 року Збараське міське комунальне підприємство по благоустрою «Добробут» *(інформація, доступ до якої обмежено)*, займало монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг в частині копання могил на території населених пунктів Збараської міської територіальної громади в межах кладовищ, що перебувають у нього на обслуговуванні, з часткою 100 відсотків.
2. Визнати дії Збараського міського комунального підприємства по благоустрою «Добробут» *(інформація, доступ до якої обмежено)*, що полягають у встановленні необґрунтованої вартості на послуги копання могил, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, яке передбачене пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» а саме: зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг в частині копання могил, у вигляді дій, що призвели до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
3. За вчинене порушення, яке зазначене у пункті 2 резолютивної частини цього рішення, відповідно до статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», накласти на Збараське міське комунальне підприємство по благоустрою «Добробут» штраф у розмірі 68 000 (шістдесят вісім тисяч) гривень.
4. Зобов'язати Збараське міське комунальне підприємство по благоустрою «Добробут» припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції, вказане в пункті 2 резолютивної частини рішення.

Про виконання пункту 4 цього рішення письмово повідомити Відділення у двомісячний строк з дня його отримання з наданням копій підтверджуючих документів.

Згідно з частиною третьою статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» штраф повинен бути сплачений у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Відповідно до частини восьмої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів з дня сплати штрафу суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати до Відділення документи, що підтверджують сплату штрафу.

Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення органів Антимонопольного комітету України може бути оскаржене до Господарського суду в двомісячний строк з дня його одержання.

Голова адміністративної колегії,
голова Відділення

Олег ФЕДОРЧУК